

**CĂRȚI POPULARE  
ROMÂNEȘTI  
PĂSTRATE ÎN STRĂINĂTATE**

**BERTOLDO • ALEXANDRIA  
SANDIPA**

Studiu introductiv, repere cronologice,  
notă asupra ediției,  
texte stabilite și glosar de Galaction VEREBCEANU

**SANDIPA**

## UN VECHI MANUSCRIS ROMÂNESC

Studiu filologic, studiu lingvistic, facsimile și text  
de  
Galaction Verebeanu  
Prefață de Gh. Chivu

*Împărăție lui Alexandru Machedon. Ms. rom. Biblioteca Națională a Academiei de Științe „V.I. Vernadsky” din Kiev, 817, f. 24’.*

*Sandipa*. Un vechi manuscris românesc.  
Chișinău: Firma Editorial-Poligrafică „Tipografia  
Centrală”. 2023

[illegible][illegible]

*Sandipa, adică poveste lui Chir-Împărat*. Ms. rom. Biblioteca Rusă de Stat din Moscova, 824(66), ff. 2<sup>v</sup>. 3<sup>r</sup>.

## CUPRINS

|                                                         |    |
|---------------------------------------------------------|----|
| Studiu introductiv ( <i>Galaction Verebceanu</i> )..... | 5  |
| Repere cronologice ( <i>G. V.</i> ) .....               | 15 |
| Notă asupra ediției ( <i>G. V.</i> ).....               | 18 |

## BERTOLDO

|                                                                                                                |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| [BERTOLDO]                                                                                                     | 22 |
| Alegirea între împărat și între Bertoldu                                                                       | 22 |
| Vicleșugu lui Bertoldu                                                                                         | 25 |
| Judecata muierescă                                                                                             | 25 |
| Dreaptă hotărâre a împăratului                                                                                 | 26 |
| Înțelepciunea împăratului                                                                                      | 26 |
| Împăratul laudă pe muiari                                                                                      | 27 |
| Marghioliia lui Bertold                                                                                        | 28 |
| Turburare muierilor din oraș pentru acea minciună                                                              | 29 |
| Împăratul să învrăjbește cu muierile și Bertold să bucure foarte                                               | 29 |
| Împăratul goneste pre muieri și blastă în preunarea lor                                                        | 30 |
| Împăratul să căiește că au grăit rău pentru muieri și pentru aceasta<br>să întoarce iară spre lauda muierilor  | 31 |
| Împărăteasa trimite să ceie la împăratul pe Bertoldu cu poftă să-l vază                                        | 32 |
| Bertold s-au adus la împărăteasa                                                                               | 33 |
| Vicleșugul lui Bertoldu ca să nu-i ude curul                                                                   | 34 |
| Bertold scapă de a-l uda cu apă                                                                                | 34 |
| Împărăteasa poștește ori cu ce chip Bertoldu să fie bătut                                                      | 35 |
| Vicleșugul lui Bertoldu ca să nu-l bată străjării                                                              | 35 |
| Slugile s-au bătut în locul lui Bertoldu                                                                       | 35 |
| Bertold să întoarce la împăratul și face un meșteșug frumos<br>cu un logoși măscăriciu                         | 36 |
| Neorânduială unui logoș                                                                                        | 36 |
| Marghiolie foarte frumoasă a lui Bertold ca să se întoarcă înainte<br>împăratului după chipul ce i-au poroncit | 38 |
| Înșălăciunea lui Bertoldu ca să nu ie bătaie                                                                   | 40 |
| Fandisie ce au intrat în capul muierilor din oraș                                                              | 40 |

|                                                                                                                                                                                               |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Vicleșugu plin de dar a lui Bertoldu ca să scoată din minte pre muieri,<br>acea minte fără socoteală muierască nebună .....                                                                   | 42 |
| Dorirea acelor de mai sus muieri pentru că le-au fugit păsăruica .....                                                                                                                        | 43 |
| Hotărârea celor mai îndrăznețe muieri .....                                                                                                                                                   | 43 |
| Muierile să duc la împărăteasa și e le va duce înainte împăratului .....                                                                                                                      | 44 |
| Împărăteasa spune pentru fugirea puilui .....                                                                                                                                                 | 44 |
| Împăratul să arată foarte turburat și defaimă pe muieri pentru această faptă,<br>mai pe urmă, iertându-le, le trimite pe la casă .....                                                        | 45 |
| Tălpijicul lui Bertoldu ca să nu să plece împăratului .....                                                                                                                                   | 47 |
| Povestea racului și a garidii ce au spus Bertoldu împăratului .....                                                                                                                           | 48 |
| Vicleșugul lui Bertold ca să să arate înaintea împăratului<br>pecum i s-au poroncit .....                                                                                                     | 50 |
| Împărăteasa trimite să ceie pe Bertoldu la împăratul .....                                                                                                                                    | 52 |
| Bertoldu cu o frumoasă marghiolie scapă de cea dintâiu urgie<br>a împărătesei .....                                                                                                           | 53 |
| Împărăteasa poroncește să puie pe Bertoldu într-un sac .....                                                                                                                                  | 54 |
| Vicleșug minunat a lui Bertoldu ca să iasă din sac .....                                                                                                                                      | 55 |
| Dărăbanul au început a să prinde în cursă .....                                                                                                                                               | 55 |
| Dărăbanul scoate pe Bertoldu afară din sac .....                                                                                                                                              | 57 |
| Dărăbanul începe a cădea în mreją .....                                                                                                                                                       | 59 |
| Bertoldu să face a nu vrea să între în sac, dărăbanul ca să-l<br>facă să poftească mai cu deadinsul .....                                                                                     | 59 |
| Dărăbanul au hotărât să între în sac .....                                                                                                                                                    | 59 |
| Împărăteasa, negăsându haina, au dat vina pe dărăbanu cum că el au furat și,<br>socotindu că greiaște cu Bertoldu, ea grăia cu dărăbanul .....                                                | 61 |
| Bertold șade ascunsu în cuptoriu, iară împărăteasa au poroncit<br>să-l caute în toate părțile .....                                                                                           | 62 |
| Bertoldu să vădește de o babă că easte în cuptoriu și să vestește<br>peste tot târgul că easte împărăteasa în cuptoriu .....                                                                  | 63 |
| Strigarea lui Bertoldu pentru hotărârea ce au dat împăratul asupra lui .....                                                                                                                  | 65 |
| Vicleșugul lui Bertoldu cel mai de pre urmă ca să scape de moarte .....                                                                                                                       | 65 |
| Bertoldu nu găsește pom, nici copaci să-i placă, iară slugile<br>împăratului, supărându-să, l-au lăsat .....                                                                                  | 66 |
| Împăratul trimite iară să caute pe Bertoldu și, dacă l-au aflat, s-au dus singur<br>împăratul acolo unde era și cu multă rugămintă și daruri l-au făcut să<br>să întoarcă iară la curte ..... | 66 |
| Moartea lui Bertoldu și îngroparea lui .....                                                                                                                                                  | 67 |
| Stihurile ce s-au scris cu sloave de aur pe piatra mormântului lui Bertoldu ..                                                                                                                | 67 |
| Învățăturile lui Bertold până a nu muri .....                                                                                                                                                 | 67 |
| Bertoldu face diată mică la prietenii săi .....                                                                                                                                               | 68 |

## ÎMPĂRĂȚIE LUI ALEXANDRU MACHEDON

|                                                                                                                                                                                                                                                                   |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| [Împărăție lui Alexandru Machedon] .....                                                                                                                                                                                                                          | 72  |
| Carte crailor cătră Darie .....                                                                                                                                                                                                                                   | 73  |
| Naștere lui Alexandru .....                                                                                                                                                                                                                                       | 76  |
| Venire lui Filip-Craiul .....                                                                                                                                                                                                                                     | 76  |
| Pentru Docipal, calul lui Alexandru, și pentru tărie și vitejie lui .....                                                                                                                                                                                         | 79  |
| Aice ș-au ispitit Alexandru norocul și vitejie la ostrovul Dalfionului .....                                                                                                                                                                                      | 80  |
| De aice s-au început împărăție lui Alexandru Machidon<br>și l-au încoronat cu stema ce de împărăție .....                                                                                                                                                         | 84  |
| Sfaturile filosofilor și ale domnilor .....                                                                                                                                                                                                                       | 84  |
| Aice au scris Darie carte la Machidonie, la boierii țerii,<br>pentru ca să trimită pre Alexandru, fiind copil, și să slujască<br>la curte lui Darie-Împărat, iară la Machidonie trimisă domn<br>pre Candarcus ca să fie întru toată țara în locul lui Filip ..... | 85  |
| Când au mers Alexandru la cetate Solonului spre Arhidon-Împărat .....                                                                                                                                                                                             | 88  |
| Și trimisă Arhidon-Împărat sol cu poclon și carte<br>și pre feciorul său la Alexandru .....                                                                                                                                                                       | 88  |
| Când a mers Alexandru la Atina, cetate cea mare și slăvită .....                                                                                                                                                                                                  | 89  |
| Când au mers Alexandru la apus și au intrat în cetate Râmului .....                                                                                                                                                                                               | 91  |
| De aice înainte să începe țara cerșilor, ce să trage spre miiazănoapte,<br>întru carele acum multe limbi și crăii să află întru această țară .....                                                                                                                | 93  |
| Când au mers Alexandru spre Persie în hotarale lui Darie-Împărat .....                                                                                                                                                                                            | 95  |
| Când au scris Darie cărț la Ierusalim, la Eghipet și la Vavilon,<br>întărind cetățale lui .....                                                                                                                                                                   | 95  |
| Când au mers Alexandru la cetate Ierusalimului .....                                                                                                                                                                                                              | 96  |
| Când au mers Alexandru la Eghipet .....                                                                                                                                                                                                                           | 97  |
| Când au mers Alexandru la Persida asupra lui Darie-Împărat .....                                                                                                                                                                                                  | 99  |
| Darie trimisă sol și carte la Alexandru, dzăcând așa .....                                                                                                                                                                                                        | 100 |
| Alexandru scrisă carte la Darie-Împărat, dzăcând așa .....                                                                                                                                                                                                        | 101 |
| Când au mers Alexandru la cetate Vavilonului .....                                                                                                                                                                                                                | 103 |
| Plângere lui Darie dacă au audzit că au luat Alexandru și Vavilonul .....                                                                                                                                                                                         | 104 |
| Când au mers Amvis viteazul ca să taie pre Alexandru .....                                                                                                                                                                                                        | 104 |
| Când au scris Darie al triele rând carte la Alexandru .....                                                                                                                                                                                                       | 106 |
| Când au mers Alexandru sol la Darie-Împărat și nu l-au<br>cunoscut pre dânsul Darie .....                                                                                                                                                                         | 106 |
| Când au scris Darie-Împărat la Poriu de la Indie .....                                                                                                                                                                                                            | 110 |
| Când au mers Alexandru la rai în părțile despre răsărit .....                                                                                                                                                                                                     | 113 |
| De aice să începi împărăție lui Ivantie .....                                                                                                                                                                                                                     | 117 |
| De aice înainte să începe împărăție lui Poriu-Împărat de la Indie .....                                                                                                                                                                                           | 124 |
| Venire lui Filon, marelui voievod de la Persida .....                                                                                                                                                                                                             | 128 |
| Când au intrat Alexandru în Indie, cetate lui Poriu .....                                                                                                                                                                                                         | 133 |

[BERTOLDO]

În vremea lui Albon Logonbat<sup>1</sup>, împăratul Italiei, aflându-să în curțile acestui împărat un mujic, anume Bertoldu, carele era la chipul lui, adică la cap, mare și rătăndu ca o beșică; frunte lui, măciucată, ochii lui, roșii, sprâncenile, lungi ca de sălbateci, părul capului, ca de porc, urechile lui, ca de măgar, gura, mare și strâmbă, buzile, mari spânzurând în jos ca de cal, barba, rară și mult supt barbă, adecă suptu falcă, spânzurându în jos ca de țăp; nasul, strâmbu și rădicat în sus, nările, largi, dinții lui, ieșiți afară, ca de mascur. Și când grăia, îți părea că ferbu oale; picioarele, ca de țăp, lungi și groasă, deci și tot trupul lui era flocos. Dară și îndrăzneți și fără nicio sfiială mergea înaintea domnilor și a boierilor, care șădea înaintea împăratului fără nicio sfiială și nici pălărie nu ș-au luat înaintea împăratului, nici s-au închinat, ci au mersu îndată și au șezut tocma lângă împăratul, lângă scaun, care împărat, fiindu di fire blând și milostiv, s-au veselit de tălmășagurile lui, au socotit că mintea acestuia easte de om nebun, de vrème că și firea este obicinuită de multe ori la aceste trupuri ciudate a vărsa oareșcare daruri, carele de obște nu să dau la toți. Și dară nimică neschimbându-să, au început așa cu blândetă și frumos a-l întreba împăratul.

### ALEGIREA ÎNTRE ÎMPĂRAT ȘI ÎNTRE BERTOLDU

**Împăratul:** Cine ești tu, când te-ai născut și din ce loc ești?

**Bertold:** Eu sint un om, m-am născut când m-au făcut maica me și locul meu este întru această lume.

**Împăratul:** Care sânt cei ce să înalță, adecă moșii, părinții tăi, și cei ce să pogoară de la tine, adică fiii tăi?

**Bertoldu:** Fasolile, când fierbu la focu, să suie în sus și să pogoară în jos, în fundul oalei.

**Împăratul:** Ai tu tată, mamă, frați, surori?

**Bertoldu:** Am tată, mamă, frați și surori, dară au murit toți.

**Împăratul:** Cum dară îi ai tu, de vreme că au murit toți?

**Bertoldu:** Când m-am despărțit eu de acasă, i-am lăsat toți adormiți și pentru aceea îți zic ție, împărate, că toți au murit, pentru că, de la un om ce doarme până la unul ce au murit, eu facu puțină dăspărțire, de vreme că și somnul să numește frate cu moartea.

**Împăratul:** Carile este cel mai grabnic lucru?

**Bertoldu:** Mintea.

**Împăratul:** Carile este cel mai bun vin?

**Bertoldu:** Cel ce să bea în casă streină.

**Împăratul:** Carele este mare care nu să satură niciodată?

**Bertoldu:** Nesațiul scumpului și al iubitoriului de argint.

**Împăratul:** Carile este lucru cel mai urât la un tânăru?

**Bertoldu:** Nesupunerea și călcare de poruncă.

**Împăratul:** Care este lucru cel mai urât la un om bătrân?

**Bertoldu:** Curvie.

**Împăratul:** Care este lucru cel mai urât la un neguțător?

**Bertoldu:** Minciuna.

**Împăratul:** Care este mâța aceea care din față te linge și pe din dos te zgârâie?

**Bertoldu:** Curva și precurva.

**Împăratul:** Care este cel mai mare foc care să află în casă?

**Bertoldu:** Muiare cea ră și limba cea ră a slugilor.

**Împăratul:** Carele sânt boalele cele fără leac?

**Bertoldu:** Nebunie și datorii.

**Împăratul:** Care este copilul ce arde limba maicii lui?

**Bertoldu:** Feștila lumânării.

**Împăratul:** Cum ai face să-mi aduci apă într-un ciur și se nu să verse?

**Bertoldu:** Ași aștepta până ar înghița și apoi ți-ași aduce.

**Împăratul:** Carile sânt lucrurile acele carile le caută oamenii și nu vor să le găscă?

**Bertoldu:** Păduchii în cămeșile cele rupte.

**Împăratul:** Cum ai face să prinzi un iepure fără goană?

**Bertoldu:** Ași aștepta până ar fierbe și apoi l-ași prinde.

**Împăratul:** Tu ai niște crieri buni de s-ar arăta.

**Bertoldu:** Și tu ai fi un om mai ușor de n-ai mânca.

**Împăratul:** Vino de-ți cere orice ai pofti, că eu sânt gata a-ți da la ce vei cere.

**Bertoldu:** Ceiu și nu ai dintru al tău, nici poți să-m dai dintr-al altuia.

**Împăratul:** Pentru ce eu nu pot să-ți dau tot aceea ce vei pofti?

**Bertoldu:** Eu îți voi cere noroc și întâmplare bună, care tu nu le ai și pentru aceasta nu poți ca să-m dai.

<sup>1</sup> Alboin (530–572), rege al Regatului Logonbard din Italia.

**Împăratul:** Cum dară? Au nu sînt norocit șazănd sus pe acest scaun?

**Bertoldu:** Acela ce șade pe cel mai nalt scaun să primejduiaște să cază jos și nu să poate răzima.

**Împăratul:** Văzut-ai câți domni și boieri șād împrejurul meu ca să mă asculte și să mă cinstească?

**Bertoldu:** Căt și furnicile cele mari: șād împrejurul unui pom și fac de cade floare.

**Împăratul:** Eu strălucescu într-aceste palaturi de obște ca cum ar străluci soarele între stelile cele mai mici.

**Bertoldu:** Tu grăiești adevărul, dar eu vădu multe stele întunecate din vicleșugu.

**Împăratul:** Vino, dac-ai vrea, să fii om al curții.

**Bertoldu:** Cel slobod nu caută să se lege.

**Împăratul:** Cine dară te-au îndemnat să vii aice?

**Bertoldu:** Ca să mă încredințez cum că un împărat este mai mare decât ceialalți oameni cu 10 au cu 12 picioare și cum că el să întreacă pe ceialalți oameni, pecum și clopotnițele întrec casăle, dară eu văd cum că tu ești un om putrăzător după cum sântu și alții, măcar că ești împărat.

**Împăratul:** Bine, eu sintu om putrăzitoriu ca și alții atăta după chip, iară după putere, vrednicii și bogații întrec pe alți oameni nu numai cu 10 picioare, ci cu o sută. Numai cei ce te-a sfătuit să faci această alegere cu mine?

**Bertoldu:** Măgariul poftei tale, acela ce face voia ta.

**Împăratul:** Ce are să facă măgariul poftei mele cu mărirea pălatului meu?

**Bertoldu:** Mai nainte până a fi tu, încă cu patru mii de ani, măgariul poftelor să izvodisă.

**Împăratul:** Ha-ha-ha! O, minune! Și aceasta este să răză cineva.

**Bertoldu:** Răsul pururea prisosește în gura nebunilor.

**Împăratul:** Tu ești un mojić tălpiz.

**Bertoldu:** Firea mea este într-acesta chip.

**Împăratul:** Iată că eu îți poroncescu îndată să lipsești de aicea, dinaintea mea, că oi face într-alt chip și vei lipsi de aice cu paguba și cu rușine ție.

**Bertoldu:** Eu oi lipsi, dară să știi că muștile au această fire că, măcar că să gonescu, dară iară să întorcu. De vei face să mă gonească, eu iară m-oi întoarce ca să supăr.

**Împăratul:** Acmu du-te și daca tu nu te vei întoarce ca muștile, eu oi face de ție sparge capul.

## VICLEȘUGU LUI BERTOLDU

Și lipsindu Bertoldu dinaintea împăratului, care, după ce au agiunsu acasă, au prinsu un măgariu bătrân, a căruia spinare era toată jupită și jumătate mîncată de muște și de viermi, pre care încălecând Bertoldu s-au întorsu iară la curtea împăratului întovărășit cu un milion de muște și viespi, care, toate dimpreună fiind, arăta un nuor mare, dintru care abii să vedea Bertoldu. Și daca au agiunsu la împăratul, i-au zis

**Bertold:** Iată-mă-s, împărate, că m-am întors la tine.

**Împăratul:** Au nu ți-am zis eu că dacă nu te-i întoarce spre mine ca muștile, oi face de ție zbură capul din locul lui?

**Bertoldu:** Muștile nu îmblă numai spre împuțiciune.

**Împăratul:** Așa este.

**Bertoldu:** Acmu iată că m-am întorsu călare pe un măgariu jupit și împuțit, plin de muște și de vermi, după cum vezi, pre care mai l-au mîncat tot și pre mine dimpreună. Numai eu mă țiiu că am făcut deplin aceea ce am adevărit.

**Împăratul:** Tu ești un om mare și acmu te iertu. Luați-l să mănânce.

**Bertoldu:** Căla ce nu-și săvârșăște treaba încă nu mănâncă.

**Împăratul:** Pentru ce? Pesămne tu nu mai ai să mai zici și altceva.

**Bertoldu:** Eu încă n-am început a grăi.

**Împăratul:** Vino de tragi într-o parte acea împuțiciune și tu te dă în laturi într-alt loc, că eu văd că vin doao muieri la mine; poate au vro jalobă și poate să fie trebuință să le dau ascultare și daca le voi împăca, iară ne vom întoarce să vorbim.

## JUDECATA MUIEREASCĂ

Venit-au doao muieri înaintea împăratului, dintru care una furasă de la ceealaltă o oglindă. Și numele aceia era, a căruia era oglinda, o chema Aureliia, iară pe ceealaltă, ce furasă, o chema Lisa, care și oglinda ce o furasă o ținea în mîna ei, iară Aureliia, ocărându-o înaintea împăratului, zice:

**Aureliia:** Vei ști, doamne împărate, că această fămeia au fost asară la casa mea și mi-au furat acea oglindă di creștal care o ține în mîna ei și eu o am cerșut-o de multe ori, iară ea au tăgăduit și nu va să mi-o dea.

**Lisa:** Cu adevărat nu este așa, că sânt multe zile de cîndu eu am cumpărat-o cu banii miei. Eu nu știu cum aceasta are atăta îndrăznire să ceie un lucru ce nu easte al ei.



**Bertoldu:** Lasă că mâne om mai vedea.

Și dacă au însărat, s-au dus împăratul la palaturile lui, iară Bertoldu, dacă au cinat, s-au dus să doarmă într-acea noapte într-o iesle, socotindu întru sine să afle vro cale să facă pre împăratul să grăiască împotriva muierilor după cum le laudasă împăratul. Și dacă au socotit o frumoasă marghiolie, s-au dus de s-au culcat să doarmă, așteptându zioa ca să puie la faptă.

## MARGHIOLIIA LUI BERTOLD

Dacă s-au făcut zioa, Bertoldu s-au sculat din paie și s-au dus de au găsit pe muierea acăea cării împăratul îi dedeasă hotărârea spre ajutor și i-au zis.

**Bertoldu:** Tu nu știi ce au hotărât împăratul?

**Aurelie:** Eu nu știu nimică dacă nu mi-i spune tu.

**Bertoldu:** El au poroncit să să sfarme oglinda precum au zis și să se dea giumătate ceialalte muieri, pentru că acăea au schimbat hotărârea împăratului. Și împăratul, ca să nu mai auză sfadă și pricini între voi, au socotit să mulțămască și pe una, și pe alta.

**Aurelie:** Cum împăratul au hotărât ca să mi să strice oglinda, de vreme că mai nainte sângur el au hotărât ca să mi-o dea întreagă?! Tu mă răzi pe mine; du-te în treabă-ți!

**Bertoldu:** Eu nu te răz, ci cu adevărat am înțeles din gura împăratului.

**Aurelie:** O, vai de mine! Ce este aceasta ce auz? Pesămne vra să facă să mulțămască pe acea făr' de rușine muiere. O, ce dreaptă judecată! O, ce cilibii și împărătești fapte! O, săracă dreptate! Cum te-ai întunecat, de vreme că mai mult crede minciunile decât adevărul! O, săracan di mine! Că acmu trebuie să te văz o mie de bucăți, drăguța mea oglindă! Ah-ah-ah!

**Bertoldu:** Ceriule, de ai face milă să nu ți să tâmple și alta mai rău.

**Aurelie:** Și ce altă răotate mai trebuie pentru mine?

**Bertoldu:** El au făcut o lege ca toți bărbații să ia câte șapte muiari. Acmu socotește sângură ce ră norocire va fi pentru toate casăle cu atâte fămei.

**Aurelie:** Cum au legiuit el ca tot omul să-ș ia câte 7 muieri?! Aceasta este mai rea. Mai bine ar fi poroncit să să strice toate oglinzale din tot orașul. Ce nebunie easte aceasta? Ce i-au intrat în cap?

**Bertoldu:** Eu nu știu să-ți spui alta. Ț-am spus cele ce am auzit că va să facă. Și acmu la voiu, la muieri, au rămas lucru să răspundeți mai nainte până a nu purcede lucrul acesta înainte.

Și într-acest chip, dacă i-au pus acest feliu de purici în urechi, lipsindu de acolo, au mersu la curte, așteptând până a nu însăra, să vază ceva înnoire.

## TURBURARE MUIERILOR DIN ORAȘ PENTRU ACEA MINCIUNĂ

Dacă s-au dus Bertoldu, crezând Aureliia că cele ce i-au spus sânt adevărate, îndată s-au dus la măgieșile ei, cărora arătându toate acele ce au înțeles de la Bertoldu. Iară dacă au auzit di un lucru ca acesta, au intrat toate la mare mânie, cât îți părea că le-au dat foc peste toate. Și numaidecât peste un ceas s-au vărsat veste acelui lucru nou peste tot orașul. Și pesti puțin s-au strânsu mai mult de o mie de muieri. Sfătuindu-să ele înde ele pentru această pricină, au hotărât să margă să găască pre împăratul în divan și cu mare strigare să facă atacat și turburare, cât să se biruiască de amestecarea muierilor. Și așa iarăș să hotărască cum acea lege să se strice. Și așa toate muierile pline de mânie s-au dus la curte. Și dacă au agiuns acolo, au început a face cele mai mare ai lor și strigare a lumii, atâta cât împăratul au rămas ca un nebun, neștiind pricina, și au rămas cu totul turburat, ieșindu-și din minte, atâta cât nu mai putându răbda atâta calabalac, fiindu tras de mânie, trebuia să lasă răbdare la o parte.

## ÎMPĂRATUL SĂ ÎNVĂRĂJBEȘTE CU MUIERILE ȘI BERTOLD SĂ BUCURĂ FOARTE

Întorsu-s-au împăratul spre muieri cu fața schimbată spre mare mânie zicându-le:

**<Împăratul>:** Ce lucru nou este acesta ce auz eu și de unde au venit atâta rădicare de turburare? Cine v-au pus la atâta mânie? De unde s-au născut atâta turburare? Pentru ce faceți atâta strigare? Nu cumva sânteti îndrăcite? Ce an rău v-au venit? Spuneți, la rău ceas ce v-au întâmpinat, muierile diavolului cine sânteti!

**Muierile:** Ce înnoire este aceasta, o, împărate? Ce nebunie au intrat în capul tău? răspuns-au una care era mai cu îndrăzneală și cu multă mânie zicea: Ce lipsire de crieri te-au îndemnat să poroncești că tot bărbatul să-ș ia câte șapte muieri? Ce frumoasă socoteală de la un împărat înțeleptu! Dar să știi că nu să va sfârși această poruncă a minții tale ceii deșarte!

**Împăratul:** Ce lucru spuneți voi, nebunilor? Grăiți mai încet ca să vă înțelegu și să vă răspunzu.

**Muierile:** Încă ne poroncești să grăim încet?! Ba să cade să te aruncăm gios di pe scaunul cel împărătesc, pre carile tu acmu șezi, și să-ți scoatem și ochii.

**Împăratul:** Ce strâmbătate s-au arătat? Ce v-am făcut eu? Arătați-mi adevărul și nu vă aprindeți atâta, cățele turbate ce sânteți!

**Muierile:** Nu ți-am mai spus și altădată?

**Împăratul:** Eu n-am înțeles bine, mai spuneți-mi.

**Muierile:** Nu este mai rău surdu decât cel ce nu va să audă. Noi ți-am mai spus cum tu, împărate, ai făcut o mare greșală că ai poroncit ca tot omul să-și ia câte șapte muieri. În loc ce ți să cade să păzăști veniturile și trebile împărăției, iară să nu te amestici la lucrurile care nu ți să cuvin de-a mână. Înțeles-ai tu acmu? Mai bine ai fi poroncit ca toată muiare să-și ia câte șapte bărbați, care aceasta ar fi fost lucrul cel mai cu cale și ai fi rămas împărat laudat, dar așa să cunoaște că n-ai nici pic de crieri și ești nebun de tot.

## ÎMPĂRATUL GONÊȘTE PRE MUIERI ȘI BLASTĂMĂ ÎMPREUNAREA LOR

<**Împăratul**>: O, neam nemulțimitor și necunoscător! Când am făcut eu această legi? Lipsiți acmu dinaintea mea și vă duceți la ceasul cel rău, făr' de legi și fără omenie ce sânteți! Că acmu cunosc adevărat că muiere nu va să arăte alta fără numai pagubă și parte fâmeiască samănă necinste și neghină și netocmele; și ori de la ce casă să desparte ca cu orice samă orice ar putea. Și iarăș, ori în ce casă ar intra, aduce pară de foc; că această parte fâmeiască este un vas plin de înșălăciune și de pâără; aceasta este un drum al muncii iadului, dintru care adesăori să văd plânsurile și supărările ticăloșilor bărbați; aceasta este stricare părinților, pedeapsa maicilor, varga fraților, rușinea neamurilor, stricare casălor. Și, în scurtu, muierile sânt munca și plânsul a tot neamul omenescu. Duci-vă-ți toate la răul ceas și mai mult să nu veniți înaintea mea, duhurile iadudului! O, ce turburare și amestecare au făcut aceste nebune și făr' de rușine pentru un lucru de nimic! Dară, când aș ști ce au fost pricina scornirii acestui lucru, cu adevărat sânt hotărât că i-aș plăti după cum să cade, că aceste fără rușine muieri puțin au lipsit să-m scoată ochii cu degetul lor.

Dacă s-au dus muierile și împăratul s-au mai potolit puțin, iară Bertoldu, de acolo de unde șădea deoparte de asculta toate, fiindcă i s-au plinit fapta după gândul lui, s-au sculat și, mergând înaintea împăratului, răzând au zis.

**Bertold:** Ce zici, o, împărate, nu ți-am spus eu că astăzi, mai nainte până a merge la patul tău, vei ceti îndoit stihul acela care ieri l-ai zis spre lauda muierilor?! Acmu cunoști cum ele te-au deșteptat?

**Împăratul:** Ce crieri drăcești! Să socotească cum că eu am poroncit ca tot bărbatul să ia câte șapte muieri, lucru care eu niciodată n-am gândit, nici am visat. O, ce rale muieri! O, ce nemilostiv rod!

**Bertoldu:** Tu știi ce parolă am avutu între noi.

**Împăratul:** Tu ai multă dreptate, pentru care vino de șezi împreună cu mine pe acest scaun împărătescu, de vreme că ți să cade.

**Bertoldu:** Pe un scaun ca acesta nu pot încăpea patru buci de cur.

**Împăratul:** Eu oi poronci de or face aproape lângă acesta altul și vei șe-dea pe dânsul și vei da ascultare și răspuns ca și mine.

**Bertoldu:** Nici dragoste, nici domnie nu suferă tovărășie și pentru aceea chivernisește tu, că ești împărat.

**Împăratul:** Eu zic că tu ai stătut aflătoriul aceștii turburări.

**Bertold:** Tu ai vrăjit și nu poți să-m dai vreo pedeapsă pentru această nici într-un chip, pentru că eu am meșteșugit ca să împlinescu aceea ce am adevărit că oi face.

**Împăratul:** De vreme că tu ai fost aflătoriul aceștii turburări, iată că te iertu. Dară cum ai aflat acest drum de răotate?

**Bertoldu:** Eu m-am dus de am aflat pe muiare aceea care i-ai dat oglinda și am făcut-o să înțeleagă cum că iară tu vei să faci să se strice oglinda și să dea jumătate ceielalte și cum ai poroncit ca tot bărbatul să ia câte șapte muieri. Și pentru aceea au strânsu ea atâta mulțime multă de muieri, dimpreună au făcut strigare care ai auzit tu, împărate.

## ÎMPĂRATUL SĂ CĂIEȘTE CĂ AU GRĂIT RĂU PENTRU MUIERI ȘI PENTRU ACEASTA SĂ ÎNTOARCE IARĂ SPRE LAUDA MUIERILOR

**Împăratul:** Tu ai stătut mare aflătoriu, însă au răs toți și puținel au lipsit să fie astăzi pricină de mare răotate. Și ave o mie de dreptăți muierile a să mânie asupra mea atâta; și eu n-aș fi putut credi cum că neamul femeiescu să fie atâta de nebune a să porni să facă atâta mare turburare. Foarte ave mare dreptate. Și ce mai mare pricină decât aceasta? Putei să le dai ca să sălbăticească asupra mea. Așijderea și mie mi-ai dat pricină de am grăit împotriva muierilor aceea care n-aș fi vrut să grăiescu pentru toată lume și sânt căit cu mare durere. Și iară zic că omul carile este fără de muiere este ca o vie făr' de gardu și ca o țarină fără fântână; gârlă fără de țermuri, grădină fără flori, dumbravă fără frunză, struguri făr' de bobite, pom făr'